

11. Cesta kolem Světa

Okres: Jindřichův Hradec

	Třeboň, lázeňský park za hotely Bohemia a Regent		historie, rybníkářství, botanika, zoologie
	totožný se začátkem – okruh		5 hodin
	N49 00.072 E14 45.438		informační tabule, značky naučné stezky
	12 km 16 zastávek		vlak, autobus Třeboň

 Snadná stezka výhradně pro pěší, část trasy shodná s naučnou stezkou Domanín. **Turistické trasy:** Třeboň je východisko turistických tras. **Cyklotrasy:** hustá síť cyklostezek. **Zajímavosti v okolí:** Třeboň – zámek, lázně, Kojákovice – vesnické muzeum. **Naučné stezky v okolí:** Domanín, Hrádeček, Křížová cesta Dunajovice, Lomnické rybníky, Okolo Třeboňe, Rožmberk, Stezka zdraví Hrádeček, Totalita rozděluje.

Třeboňská pánev kdysi bývala zalesněnou močálovitou krajinou. Část byla postupně odvodněna, část přeměněna v rybníky. Vlastně celé toto území je lidmi naprosto přetvořené. Tak dokonale a dobře, že je zde biosférická rezervace UNESCO a chráněná krajinná oblast Třeboňsko. Rybníky jsou zde nejpočetnější a největší na území České republiky. Rašelina a slatiny se staly i základem zdejšího lázeňství.

Na Třeboňsku převládají borové lesy. Většinou však nejsou původní, borovice zde rostly pouze na rašelinných a písčitých půdách, jinde převládaly doubravy, jedlové doubravy a na okrajích pánve také bučiny. Údolní nivy byly porostlé olšinami a vrbinami. Z borovice se postupně přirozeným výběrem a hlavně dlouhodobým pěstováním vyvinul místní ekotyp – třeboňská borovice. Má dlouhý rovný kmen a kvalitní dřevo. Podrost v borových lesích je jen chudý, převládají borůvky, vřes a brusinky.

Stezka prochází krajinou s různými ekosystémy. Ploché břehy rybníků jsou zarostlé společenstvím mokřadních rostlin. Podle hloubky vody, způsobu hospodaření a obsahu živin vytvářejí několik pásem. Vodní

a bažinné rostliny se často rozmnožují pomocí oddenků a šlahounů, proto se rychle plošně šíří. Kolem rybníka jsou souvislé porosty rákosu obecného, zblochanu vodního,

Schwarzenberská hrobka

Kyprej obecný

orobince úzkolistého a ostřice štíhlé. Poměrně hojná je tu ondatra pižmová, která byla vysazena u Dobříše a jako lavina se rozšířila po celé střední a východní Evropě.

V zemědělské krajině jsou důležité i meze, hranice mezi jednotlivými pozemky. V období kolektivizace se většinou likvidovaly. Dnes už lépe známe jejich funkci v krajině a jejich počet vzrůstá. Meze chrání půdu před erozí, jejich porost poskytuje úkryt zvěři i ptactvu, jako biokoridory pomáhají udržovat stabilitu krajiny, důležitý je i jejich krajinotvorný význam.

Louky zde jsou lidským výtvozem, bez pravidelného sečení nebo pastvy postupně

zarůstají křovinami a lesem. Druhově bohaté květnaté louky se zachovávají jen tehdy, když nejsou přehnojovány. Podle množství vláhy na nich rostou různá společenstva.

Rybník vypadá jako jednoduchá stavba, prostě hráz nasypaná napříč údolím. Skutečnost je však naprosto jiná. Základy hráze jsou zapuštěny do podloží, jinak by tlak vody

způsobil uždění hráze. Utěsnění se provádělo jílovitou zemínou. Často se pro zpevnění vysazovaly duby a na ochranu proti vlnám byla hráz obložena drny nebo kamením. Zvláštní zařízení slouží k vypouštění vody, většinou se vypouští chladná a málo výživná voda ode dna. Ryby totiž nejlépe prospívají v teplé, živinami bohaté vodě, kde je také nejvíce planktonu. Proto a také z důvodů bezpečnosti mají rybníky obvodovou stoku, kterou se odvádí přebytečná voda. Kromě velkých rybníků je v okolí Třeboň spousta malých. Odchovává se v nich kapří plůdek nebo slouží k uchování roček přes zimu.

Rybníky na Třeboňsku byly zakládány již ve 14. století. Opatovický rybník je dílem Štěpánka Netolického z roku 1514 (přesněji jde o zvětšení původního rybníka). Jeho dílem je i Zlatá stoka, která sloužila k napájení a vypouštění rybníků. Je to i dnes úctyhodné dílo: šířka 5–6 m, délka 45,5 km. Výstavba trvala 16 let.

Asi nejznámější český rybníkář Jakub Krčín pokračoval v díle Štěpánka Netolického. Vybuďoval i rybník Svět (původní název byl Nevděk). Mohutná, skoro 1600 m dlouhá hráz má korunu širokou 7–16 m. Jakub Krčín ji po celé délce zpevnil kamenným tarasem. Jako dobrý rybníkář si uvědomoval, že by jinak docházelo k jejímu poškození vlnobitím, protože rybník má plochu 208 ha. Nepočítal však s tím, že rybník bude jednou sloužit jako zdroj ledu pro chlazení potravin a hlavně piva v lednicích. Vozy ledařů vytvořily v hrázi zářez. Sice nijak velký, ale stačil k tomu, aby tudy při povodních v roce 1890 začala přetékat voda. Vymlela

Rákosiny

si cestu, hráz se protrhla a voda zaplavila Třeboň.

Třeboňské lázně založil ve druhé polovině 19. století místní učitel Václav Hucek. K léčení své dcery, která měla kloubní revmatismus, použil rašelinné zábaly. Později, v roce 1883, si otevřel první léčebnu. Po své dceři ji nazval „Bertiny lázně“. Význam lázní byl malý, těsně před druhou světovou válkou byly sice rekonstruovány, ale za války se staly vojenskou nemocnicí. Po válce se provoz rozšířil, přibýlo i další sanatorium. Dnes je zde 580 lůžek pro pacienty, další využívají možnost soukromého ubytování. Léčí se zde až 9000 pacientů ročně. Tře-

boňské lázně jsou zaměřeny hlavně na nemoci pohybového ústrojí, jako je kloubní a svalový revmatismus, různá degenerativní onemocnění kostí a svalů, problémy po úrazech a další. Základní složkou léčby jsou zábaly a koupele v železité rašelinné slatině, která má specifické fyzikální a chemické vlastnosti. Použitá rašelina se nevyhazuje, ale regeneruje. Ukládá se do vytěžených jam; nasycení vodou a specifická vegetace postupně obnoví její léčivé vlastnosti. Původně se potřebná rašelina těžila na ložisku Vimperky. Protékal přes ně Spolský potok, byly zde i prameny bohaté na ionty železa.